

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 36

(2004–2005)

Om bistand i forbindelse med flodbølgekatastrofen rundt Det indiske hav

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 7. januar 2005,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Sammendrag

Det antas at minst 150 000 mennesker har mistet livet og minst 525 000 er skadet som følge av flodbølgen som rammet landene rundt Det indiske hav 26. desember 2004. Flodbølgen etterlot enorme menneskelige lidelser, infrastruktur i ruiner og ødelagt livsgrunnlag. Offentlige institusjoner i de rammede landene er under et sterkt press, og den lokale og nasjonale økonomien er svekket. Verst rammet er Indonesia og Sri Lanka, hvor Norge gjennom flere år har hatt et fredsengasjement. Også India, Somalia, Maldivene, Thailand, Malaysia og Burma har rapportert om mange omkomne og store materielle skader.

I tillegg til FNs nødhjelpsappeller er det varslet at FNs Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) vil holde giverlandsmøte 11. januar 2005 i Genève. OCHA rapporterte 4. januar 2005 om totale tilsagn på om lag USD 2 milliarder. Nærmere avklaring av hva de ulike land vil bidra med kommer i forbindelse med FNs samlede nødhjelpsappell og aktuelle giverlandsmøter.

Det er behov for en massiv hjelpeinnsats, og Regjeringen legger stor vekt på å yte omfattende humanitær bistand i første fase, og så raskt som mulig støtte gjenoppbygging og utvikling av livsgrunnlaget i de rammede områdene. Det er allerede disponert 100 mill. kroner over kap. 163, post 70 Naturkatastrofer i forbindelse med flodbølgekatastrofen. De omfattende utfordringene etter flodbølgen kan ikke håndteres ved omdisponeringer innenfor bistandsbudsjettet for 2005, jf. Budsjett-innst. S. nr. 3 (2004–2005) vedtatt 3. desember 2004, uten at dette går på bekostning av andre høyt prioriterte oppgaver, blant annet i Afrika. Regjeringen foreslår derfor en tilleggsbevilgning på 1 milliard kroner til bistand i forbindelse med flodbølgekatastrofen.

2 Behov for samordnet innsats og koordinering

Det vil være en glidende overgang fra den akutte nødhjelpsfasen til gjenoppbyggingsfasen. Katastrofens dimensjoner medfører enorme langsiktige be-

hov i regionen. Fra norsk side vil det særlig vektlegges å støtte opp under initiativ som bidrar til en samordnet og effektiv innsats innen både humanitær bistand og i gjenoppbyggingsfasen. I tillegg kan det bli aktuelt med mer langsiktige utviklings tiltak.

Norge må bidra til at det prioriteres og koordineres lokalt og internasjonalt slik at hjelpen kommer fram og at rett bistand ytes. Regjeringen vil arbeide for en hensiktsmessig ansvars- og arbeidsfordeling mellom de ulike aktørene. Dette kan gjøres ved å støtte en rekke tiltak for økt samordning og harmonisering mellom nasjonale myndigheter, internasjonale organisasjoner og bilaterale givere. Nasjonale og lokale myndigheter må ha styring med koordineringen av innsatsen. Samordning bør også skje regionalt. Norge vil blant annet gi støtte gjennom eventuelle multilaterale flegiverfond for å bidra til en koordinert innsats.

Sentrale samarbeidspartnere vil foruten myndighetene i de berørte landene være FN-organisasjoner, Røde Kors-bevegelsen og internasjonale finansinstitusjoner som Den asiatiske utviklingsbanken og Verdensbanken. Det er også aktuelt å samarbeide med norske frivillige organisasjoner som allerede er etablert i området og med lokale organisasjoner i de berørte landene. Et samarbeid med regionale og subregionale organisasjoner vil også kunne vurderes.

3 Geografisk innretning av bistanden

I første fase av hjelpearbeidet er det FNs koordinerende apparat som i samråd med nasjonale og lokale myndigheter vil legge føringene for fordelingen av støtte på basis av behovene i de ulike flomrammede områdene. Når det gjelder gjenoppbyggingsinnsatsen vil størsteparten av bistanden bli rettet mot de land som er hardest rammet, Indonesia og Sri Lanka. Begge er samarbeidsland for norsk bistand, og her har Norge også gode forutsetninger for å bidra. Det er i tillegg viktig å ha mulighet til å bistå i andre områder som er rammet.

Indonesia

Indonesia ble rammet to ganger – først av jordskjelvet, dernest av flodbølgen. Det er imidlertid først og fremst Aceh-provinsen som er berørt. Det offisielle tallet på omkomne ble 4. januar 2005 oppgitt å være 94 000. En halv million mennesker antas å ha blitt hjemløse. Situasjonen vanskeliggjøres av at det har vært unntakstilstand i Aceh-provinsen siden

mai 2003, og at FN-personell, internasjonale organisasjoner og utenlandske medier ikke har hatt tilgang til provinsen på regulær basis. Dette førte til at hjelpearbeidet ble betydelig forsinket. Videre har flyplassene i Banda Aceh og Medan liten kapasitet.

Som følge av katastrofen er det inngått våpenhvile mellom opprørsbevegelsen Free Aceh Movement og indonesiske myndigheter. Meldinger om brudd på denne skal være enkelttilfeller, men våpenhvilen bedømmes som skjør. Konflikten skal ikke innebære noen direkte fare for hjelpearbeiderne, men plyndring av nødhjelpsleveranser og forsinkelser av hjelpearbeidet kan ikke utelukkes.

Sri Lanka

Katastrofen på Sri Lanka har et nasjonalt omfang. Av landets 25 distrikter er 12 hardt rammet. Sri Lanka er derfor helt avhengig av ekstern hjelp. Det er hittil meldt om 30 000 omkomne og 4 000 savnede. Rundt 800 000 antas å ha mistet hjemmene sine. Nødhjelpsarbeidet er i gang, men tilgjengeligheten til flere av de rammede områdene er dårlig. Det er imidlertid bekreftet at hjelp når ut, også til områdene kontrollert av De tamilske tigere. Partene har også i denne situasjonen begrenset tillit til hverandre, og det er av hensyn til fredsprosessen derfor viktig at alle grupper tilgodeses.

Øvrige rammede områder

Øvrige rammede områder er ifølge FN; Burma, India, Malaysia, Maldivene, Seychellene, Somalia og Thailand.

I *Thailand* er de foreløpige og høyst usikre tallene 5000 omkomne og 3800 savnede. Internasjonal innsats har så langt fokusert på identifisering og håndtering av de omkomne, hvorav nærmere halvparten er turister. Gjenoppbyggingsinnsatsen er i gang. Behovet for bistand i denne sammenheng kartlegges nå.

Det vil være aktuelt med støtte til de nevnte områdene via multilaterale kanaler og frivillige organisasjoner og aktører.

4 Nærmere om innretning av norsk støtte

I første fase vil vann og sanitær, husly, mat og primærhelse være hovedprioritet. Faren for epidemier er stor. Det er også stort behov for å bygge opp en fungerende infrastruktur slik at hjelpen kan nå frem.

- I neste fase planlegges støtten også å bidra til å styrke nasjonale og lokale myndigheters samt det internasjonale samfunns kapasitet og kompetanse i forhold til oppstart av gjenoppbyggingstiltak.
- støtte tiltak for oppbygging/gjenoppbygging av infrastruktur, samt grunnleggende offentlige funksjoner og tjenester og sivile strukturer (politiske og administrative).
- støtte tiltak for varige løsninger for personer, inklusiv internt fordrevne, som har mistet livsgrunnlaget og fått sine hjem ødelagt.
- bidra til matvaresikkerhet.
- rehabilitere lokalt næringsliv.

Det vil være viktig å ha et spesielt fokus rettet mot kvinner og barn. Situasjonen for urfolk i de flomrammede områdene vil bli kartlagt med tanke på norsk støtte.

Avhengig av fremdriften i gjenoppbyggingsfasen kan det være aktuelt å omdisponere noe av den foreslåtte bevilgningen til mer langsiktig bistand. Skadeomfanget av flodbølgekatastrofen er videre så omfattende at en må forvente at flere av tiltakene vil måtte finansieres utover 2005.

Det legges opp til størst mulig grad av samordning mellom bistand i forbindelse med flodbølgekatastrofen og bistand som allerede er planlagt finansiert over bistandsbudsjettet for 2005 i de aktuelle landene.

5 Gjeldslettetiltak

Gjeldslette vil kunne bidra til å frigjøre ressurser for gjenreisningen etter flomkatastrofen. Indonesia, Burma og Somalia regnes som sterkt gjeldsrammede land. Thailand og Sri Lanka har en moderat gjeldsbelastning. Blant de flomrammede landene i Asia er det kun Indonesia og Burma som har statsgjeld til Norge, i størrelsesorden henholdsvis 80 mill. kroner og 232 mill. kroner. Somalia har en statsgjeld på 6 mill. kroner. På grunn av situasjonen i landene og landenes styresett er det etter regjeringens oppfatning nå ikke aktuelt med gjeldslette for Burma og Somalia. Det er ikke budsjettert med midler til gjeldsettergivelse innenfor kap. 172, post 71 Tilskudd til oppfølging av avtaler inngått i Parisklubben.

Gitt Norges høye profil innen multilaterale gjeldsletteoperasjoner er det naturlig at Norge bi-

drar til, eventuelt også tar initiativet til, slike tiltak. Det er rom for visse slike bidrag under kapittel 172 post 70 Tilskudd til fond for internasjonale gjeldsoperasjoner.

Regjeringen vil eventuelt komme tilbake til behovet for omdisponering til gjeldslettetiltak i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2005.

6 Forslag om tilleggsbevilgning

Basert på de omfattende behovene etter flodbølgekatastrofen, foreslår Regjeringen en tilleggsbevilgning på 1 milliard kroner i bistand til de flodbølge-rammede landene rundt Det indiske hav. Det foreslås at bevilgningen fordeles med 600 mill. kroner over kap. 162, post 70 Overgangsbistand og 400 mill. kroner over kap. 163, post 70 Naturkatastrofer. Dette kommer i tillegg til de 100 mill. kroner som er disponert over kap. 163, post 70 Naturkatastrofer.

Bevilgningen skal dekke såvel akutte humanitære behov som mer langsiktige gjenoppbyggingsbehov. På bakgrunn av den uoversiktlige situasjonen knyttet til de ulike fasene i gjenoppbyggingsarbeidet, geografisk innretning og valg av kanal, er det behov for fleksibilitet knyttet til bevilgningsvedtaket. Det foreslås derfor at Stortinget gir Utenriksdepartementet fullmakt til omdisponering av midler til de flomrammede områdene innenfor rammen av den foreslåtte bevilgningen på 1 milliard kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Arbeidet for å bidra til gjenoppbygging av landene som er rammet av katastrofen vil medføre økte administrative utgifter både i Utenriksdepartementet og for utenriksstasjonene i disse landene. De administrative utgiftene må imidlertid avklares nærmere. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett vil en derfor innenfor den foreslåtte tilleggsbevilgningen komme tilbake med forslag om slik omdisponering for å bistå i gjenoppbyggingen.

Utenriksdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om bistand i forbindelse med flodbølgekatastrofen rundt Det indiske hav.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om bistand i forbindelse med flodbølgekatastrofen rundt Det indiske hav i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til vedtak om bistand i forbindelse med flodbølgekatastrofen rundt Det indiske hav

I

I statsbudsjettet for 2005 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
162		Overgangsbistand (gap)	
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i> , økes med	600 000 000
		fra kr 471 500 000 til kr 1 071 500 000	
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i> , økes med	400 000 000
		fra kr 220 000 000 til kr 620 000 000	

II

Omdisponeringsfullmakt

1. Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2005 kan omdisponere inntil 600 mill. kroner fra kap. 162 post 70 Overgangsbistand (gap) til kap. 151 post 78 Regionbevilgning for Asia, kap. 160 post 70 Sivilt samfunn, kap. 163 post 70 Naturkatastrofer og kap. 163 post 71 Humanitær bistand og menneskerettigheter.
2. Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2005 kan omdisponere inntil 400 mill. kroner fra kap. 163 post 70 Naturkatastrofer til kap. 151 post 78 Regionbevilgning for Asia, kap. 160 post 70 Sivilt samfunn, kap. 162 post 70 Overgangsbistand (gap) og kap. 163 post 71 Humanitær bistand og menneskerettigheter.